

Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση

Τόμ. 9, Αρ. 3Α (2017)

Ο Σχεδιασμός της Μάθησης

Τόμος 3, Μέρος Α

Πρακτικά

9^ο Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή
& εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση

Αθήνα, 23 – 26 Νοεμβρίου 2017

Ο Σχεδιασμός της Μάθησης

Επιμέλεια
Αντώνης Λιοναράκης
Σύλβη Ιωακειμίδου
Μαρία Νιάρη
Γκέλη Μανούσου
Τόνια Χαρτοφύλακα
Σοφία Παπαδημητρίου
Άννα Αποστολίδου

ISBN 978-618-82258-8-6
ISBN SET 978-618-82258-5-5

Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο
Ελληνικό Δίκτυο Ανοικτής & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης

Η συνεισφορά του βίντεο στην εξ αποστάσεως
διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης
γλώσσας.

Αθανασία Λ. Αγγέλη

doi: [10.12681/icodl.1095](https://doi.org/10.12681/icodl.1095)

Η συνεισφορά του βίντεο στην εξ αποστάσεως διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας

Distance teaching/learning Greek as a second/foreign language: the contribution of video

Αθανασία Αγγέλη
Υποψ. Διδάκτορας
Σχολή Ανθρωπιστικών Σπουδών
Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο
8aggeli@gmail.com

Abstract

Video can be used in the distance learning/teaching Greek as a second/foreign language based on the principles of distance education and the communicative approach, in line with the current trends in online language learning and the use of new technologies in education. In this paper, a concise recording of this theoretical framework is followed by a thorough mapping of the contribution of video to the achievement of the corresponding pedagogical goals in terms of knowledge, skills and attitudes. The aim is to highlight and document -in theory, and with examples- the feasibility of the integration of video in the educational process as an element of innovation for the Greek educational reality concerning distance teaching Greek as a second/foreign language.

Key-Words: *Video, Greek as a second/foreign language, Distance learning, Online language learning, New Technologies in education, Communicative approach, Pedagogical goals, Innovation*

Περίληψη

Το βίντεο μπορεί να αξιοποιηθεί στη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας στο πλαίσιο των θεωρητικών αρχών της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και της επικοινωνιακής διδασκαλίας, σε συνάρτηση προς τις σύγχρονες τάσεις για τη διαδικτυακή μάθηση της γλώσσας και τη χρήση των νέων τεχνολογιών στην εκπαίδευση. Στο συγκεκριμένο άρθρο, μετά την αδρομερή καταγραφή αυτού του θεωρητικού υπόβαθρου, χαρτογραφείται η συνεισφορά του βίντεο στην επίτευξη αντίστοιχων παιδαγωγικών στόχων σε επίπεδο γνώσεων, ικανοτήτων και στάσεων. Στόχος είναι να αναδειχτεί και να τεκμηριωθεί θεωρητικά, αλλά και με παραδείγματα, η σκοπιμότητα της ένταξης του βίντεο στην εκπαιδευτική διαδικασία ως στοιχείου καινοτομίας για τα ελληνικά δεδομένα της εξ αποστάσεως διδασκαλίας της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας.

Λέξεις-κλειδιά: *Βίντεο, Ελληνική ως δεύτερη/ξένη γλώσσα, Εξ αποστάσεως εκπαίδευση, Επικοινωνιακή προσέγγιση, Διαδικτυακή μάθηση της γλώσσας, Νέες Τεχνολογίες στην εκπαίδευση, Παιδαγωγικοί στόχοι, Καινοτομία*

Η χρήση του βίντεο, ‘αυθεντικού’ (Burt,1999) ή εκπαιδευτικού, στην εξ αποστάσεως διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας συνδέεται με τη ραγδαία επέκταση της χρήσης των μέσων μαζικής ενημέρωσης ως εκπαιδευτικής τεχνολογίας στενά συναρτημένης με τις απαρχές και με την εξέλιξή της (Λιοναράκης, 2006). Ωστόσο, κανένα εκπαιδευτικό εργαλείο δεν θεωρείται από μόνο του περισσότερο ή λιγότερο αρκετό έναντι των υπολοίπων για να εξασφαλίσει τη μάθηση (Clark,1983), ενώ και η επίδραση των μέσων μαζικής ενημέρωσης στη μάθηση συχνά αμφισβητείται (Bassili,2008). Είναι φανερό, επομένως, ότι η αποτελεσματικότητα της προβολής ενός βίντεο ως μέσου εξ αποστάσεως διδασκαλίας ειδικότερα της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας, που ενδιαφέρει εδώ, επηρεάζεται - περισσότερο και από τις αυξανόμενες δυνατότητες του ίδιου του μέσου- από τη γλωσσοδιδασκτική προσέγγιση των διδασκόντων, η οποία αντανακλά τις παραδοχές τους για το τι, γιατί, και πώς αξίζει να μάθει ο μαθητής και ως προσωπική πια θεωρία μάθησης επηρεάζει τον σχεδιασμό της εκπαιδευτικής πράξης ως προς τους στόχους, το περιεχόμενο και τα στάδια υλοποίησής της. Κυρίως, όμως, επηρεάζεται από το κοινωνικό, πολιτικό, πολιτισμικό και εκπαιδευτικό πλαίσιο της εκπαιδευτικής διεργασίας (Μικρόπουλος, 2011).

Έτσι, η συνεισφορά του βίντεο ως εργαλείου γνώσης, έρευνας και διαθεματικής προσέγγισης της μάθησης της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας σαφώς επηρεάζεται πρώτ’απ’όλα από το πλαίσιο που διαμορφώνουν οι ίδιες οι βασικές αρχές της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στον σχεδιασμό του περιβάλλοντος μάθησης. Σύμφωνα με αυτές και με δεδομένο ότι στο πλαίσιο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης το διδακτικό υλικό έχει καθοριστικό ρόλο βάσει του αλληλεπιδραστικού του χαρακτήρα, η χρήση του βίντεο γίνεται για την επίτευξη των εξατομικευμένων μαθησιακών στόχων και αναγκών των εκπαιδευομένων, σε πλαίσιο ανοιχτής, ευέλικτης, μαθητοκεντρικής προσέγγισης, με έμφαση στη σύνδεση της εκπαίδευσης με την καθημερινή ζωή τους και στην ενεργό συμμετοχή τους σε ‘μια ευρετική πορεία αυτομάθησης’, συνδυάζοντας την μάθηση μέσα από την πράξη με την μάθηση με αναστοχασμό, με την μάθηση μέσα από τη μελέτη περιπτώσεων και την εξερεύνηση, με τη συνεργατική μάθηση σε αλληλεπίδραση μεταξύ των ανθρώπινων πόρων του, με την ανάπτυξη κοινοτήτων κοινών ενδιαφερόντων (Λιοναράκης,2001; Gunter & Kenny, 2004; Αναστασιάδης & Σπαντιδάκης,2013).

Περαιτέρω, προσεγγίζοντας την εξ αποστάσεως διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας από την πιο σύγχρονη τάση μεταξύ των ερευνητών που ασχολούνται με τη διαδικτυακή μάθηση της γλώσσας, η προβολή ενός βίντεο μπορεί να ενταχθεί κατ’αρχάς σε συστήματα καθοδηγούμενης ανακάλυψης που βασίζονται σε αρχές συμπεριφοριστικών ή και γνωστικών προσεγγίσεων της διδασκαλίας της γλώσσας. Στην περίπτωση αυτή, το εξ αποστάσεως μαθησιακό περιβάλλον μπορεί για παράδειγμα να λειτουργήσει ως «υπομονετικός δάσκαλος» και να δώσει στον μαθητή τη δυνατότητα να παρακολουθήσει το βίντεο όσες φορές θέλει (ή χρειάζεται) με στόχο τη μάθηση της προφοράς ή για να εντοπίσει σ’αυτό τις επικοινωνιακές περιστάσεις χρήσης της γλώσσας και των υπό μάθηση γλωσσικών γνώσεων και δεξιοτήτων, παίρνοντας άμεση λεκτική και οπτική ανατροφοδότηση μετά την ολοκλήρωση των δραστηριοτήτων (Σπαντιδάκης,κ.ά.,2013; Μικρόπουλος,2011).

Μπορεί, όμως, να χρησιμοποιηθεί το βίντεο και ως γνωστικό και διερευνητικό εργαλείο, για να υποστηρίξει γνωστικές διεργασίες, όπως η σκέψη και η επίλυση προβλημάτων, και για να εμπλέξει τον μαθητή σε νοηματοδοτημένες διεργασίες κριτικής σκέψης σχετικά με το υπό μελέτη θέμα, τόσο σε περιβάλλοντα μάθησης μέσω ‘καθοδηγούμενης ανακάλυψης και διερεύνησης’ όσο και σε περιβάλλοντα ‘έκφρασης και αναζήτησης πληροφορίας, επικοινωνίας και συνεργασίας’, τα οποία

προκρίνονται για μαθησιακές διαδικασίες που δεν είναι γραμμικές ή προκαθορισμένες (‘ανοικτού τύπου’), ενώ παράλληλα επιτρέπουν τη δημιουργική έκφραση και την αλληλεπίδραση των μαθητών (Μικρόπουλος,2011), όπως ακριβώς χρειάζεται στη γλωσσική διδασκαλία. Σ’ αυτού του είδους τα διαδικτυακά μαθησιακά περιβάλλοντα, που στηρίζονται σε *κοινωνικο-πολιτισμικές και εποικοδομηστικές προσεγγίσεις*, το βίντεο μπορεί να λειτουργεί ως μέσο διαπραγμάτευσης και κατασκευής ενός κοινωνικο-πολιτισμικά προσδιορισμένου νοήματος συμβάλλοντας στην παροχή πολλαπλών αναπαραστάσεων της πραγματικότητας και της πολυπλοκότητας του φυσικού κόσμου, στη δημιουργία αυθεντικών μαθησιακών δραστηριοτήτων βασισμένων σε πραγματικές καταστάσεις, στην εστίαση στην οικοδόμηση και όχι στην αναπαραγωγή της γνώσης και μάλιστα με συνεργατικής προσέγγιση και στην καλλιέργεια του αναστοχασμού (Μικρόπουλος,2011). Έτσι, για παράδειγμα, το βίντεο μπορεί να γίνει αντικείμενο επεξεργασίας σε δραστηριότητες σύγχρονης και ασύγχρονης επικοινωνίας με χρήση της ελληνικής ως γλώσσας στόχου σε συνθήκες ‘γνωστικής μαθητείας’ με τους ικανότερους ομιλητές ή τους γηγενείς μαθητές να έχουν τον ρόλο του επαίοντα και να υποστηρίζουν τον μαθητή της δεύτερης/ξένης γλώσσας, ώστε να αντιμετωπίζει τα γνωστικά αδιέξοδα κατά τη χρήση της και τελικά να δομεί τη γνώση (Σπαντιδάκης,κ.ά.,2013:10).

Σε κάθε περίπτωση, η προβολή του βίντεο ως μέσου εξ αποστάσεως διδασκαλίας της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας, ταιριάζει πλήρως στο πλαίσιο της *επικοινωνιακής προσέγγισης*, εκκινώντας, δηλαδή, από την πεποίθηση ότι όλες οι προσπάθειές μας να χρησιμοποιήσουμε τη γλώσσα πηγάζουν από την επιθυμία μας να μεταφέρουμε ένα μήνυμα, ενώ, μάλιστα, ο προφορικός λόγος έχει προτεραιότητα έναντι του γραπτού. Αυτό σημαίνει ότι οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες που σχεδιάζονται με επίκεντρο το βίντεο μπορούν να ενθαρρύνουν τους μαθητές να μάθουν τη γλώσσα καθώς τη χρησιμοποιούν για να επικοινωνήσουν, εστιάζοντας σ’ εκείνα τα γλωσσικά στοιχεία που υπηρετούν τον αντίστοιχο επικοινωνιακό τους στόχο, ενώ γίνεται ταυτόχρονη εξάσκηση όλων των γλωσσικών δεξιοτήτων τους (ακουστικής, προφορικής, αναγνωστικής και γραπτής) (Κοινό Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Αναφοράς για τις Γλώσσες, 2001) και μάλιστα με ‘διακινδύνευση’, δηλαδή με απόλυτη αποδοχή των λαθών των μαθητών που αξιοποιούνται στη μάθηση. Έτσι κι αλλιώς, το βίντεο προσιδιάζει και στους τρεις τρόπους χρήσης των εποπτικών μέσων στο πλαίσιο της διαδικτυακής επικοινωνιακής προσέγγισης: τόσο ως αντικείμενο προερχόμενο από την καθημερινότητα των μαθητών και με αυθεντική χρήση (realia), όσο ως βάση δραστηριοτήτων (task-based material), αλλά και σε συνδυασμό με το εκάστοτε διδακτικό εγχειρίδιο, π.χ. ως αφορμή περισσότερο ή λιγότερο δομημένων συζητήσεων (Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας,χ.χ.).

Βέβαια, τα αποτελέσματα της χρήσης του βίντεο -ολόκληρου ή σε επιμέρους ενότητες, ανάλογα και με τη συνολική διάρκειά του- στην εξ αποστάσεως διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας εξαρτώνται και από τις τεχνικές ένταξης του στη διδασκαλία, μερικές από τις οποίες μπορεί να είναι και οι ακόλουθες (Cakir, 2006; Denning,1992; Sherman, 2003; Ιακώβου, 2014; Αγγέλη,2016;2011): Χρήση του βίντεο ως μελέτης περίπτωσης: ως αφορμής για εμβάθυνση στα στοιχεία της γλωσσικής συμπεριφοράς και στους εξωλεκτικούς επικοινωνιακούς κώδικες των μελών της πολιτισμικής-γλωσσικής κοινότητας (της γλώσσας στόχου) ή στις σκέψεις και τα συναισθήματα των χαρακτήρων για να τα περιγράψουν. Προβολή ενός ή/ε περισσότερων αποσπασμάτων σταδιακά στο πλαίσιο δραστηριοτήτων πρόβλεψης της εξέλιξης της πλοκής. Προβολή επιλεγμένου αποσπάσματος χωρίς ήχο, προκειμένου να εμπλακούν οι μαθητές σε δραστηριότητες πρόβλεψης του γλωσσικού περιεχομένου. Απόκρυψη της εικόνας προκειμένου οι μαθητές βασιζόμενοι μόνο στον

ήχο να εικάσουν τη σκηνογραφία, την υπόθεση και τους χαρακτήρες. Παράλληλη δημιουργία δύο ομάδων μαθητών: η μία βλέπει το βίντεο και η δεύτερη μόνο το ακούει. Αμέσως μετά ανταλλάσσουν μεταξύ τους τις εντυπώσεις τους και διασταυρώνουν τα συμπεράσματά τους. Προβολή του τέλους του επιλεγμένου βίντεο και πρόσκληση των μαθητών να δημιουργήσουν τη δική τους υπόθεση από την αρχή. Μετά την προβολή ολόκληρου του βίντεο, συγκρίνουν τις δύο εκδοχές μεταξύ τους. Προβολή των αποσπασμάτων με τυχαία σειρά και ανασύσταση της πρωτότυπης σειράς από τους μαθητές. Εναλλαγή ροής - παύσεων προβολής, για να δοθεί η ευκαιρία στους μαθητές να περιγράψουν τη σκηνή που είδαν κάθε φορά και να διατυπώσουν τα συμπεράσματά τους για τους χαρακτήρες που συμμετείχαν. Μετά την προβολή του βίντεο, παιγνίδια ρόλων, στα οποία οι μαθητές αναπαριστούν τη σκηνή με τους δικούς τους επικοινωνιακούς όρους.

Εφόσον, λοιπόν, η προβολή του βίντεο πληροί τις αναγκαίες προδιαγραφές ορθού παιδαγωγικού σχεδιασμού, κατάλληλου για την επικοινωνιακή γλωσσική διδασκαλία και για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση, μπορεί να υπηρετήσει τους παιδαγωγικούς στόχους των διδασκόντων (Λιοναράκης,1999; Koumi,2006/2009; Liberatore,2010) και να συνεισφέρει στην εκπαιδευτική διαδικασία πολλαπλά, όπως διαπιστώνεται από τα βιβλιογραφικά δεδομένα και τα ερευνητικά στοιχεία:

Όσον αφορά στον **γνωστικό τομέα** (Denning, 1992; Koumi, 2006, 2015; Young & Asensio, 2002), το βίντεο, μπορεί κατ'αρχάς να συμβάλλει στον τόσο πολύτιμο για τη μάθηση της γλώσσας συνδυασμό θεωρίας και πράξης και στη σύνδεση της γλωσσικής εκπαίδευσης με αυθεντικές εμπειρίες ζωής, τις οποίες αποδίδει ή και ενισχύει (π.χ. με τη βοήθεια των πολύ κοντινών πλάνων, της επιβράδυνσης ή/ε της επιτάχυνσης της κίνησης ή και με την παρουσίαση σκηνοθετημένων γεγονότων): Επιτρέπει το «ταξίδι» στον χώρο και στον χρόνο και επομένως και τη γνωριμία με την ελληνική ως γλώσσα στόχο, μέσα από γεγονότα του παρελθόντος, εκδηλώσεις ξεχωριστές ή της καθημερινής ζωής, χαρακτήρες, ενδυμασίες, έθιμα, συνήθειες διαφορετικών εποχών, τον οικιστικό ιστό, τα μέσα μεταφοράς, έργα τέχνης. Συμβάλλει στην ακουστική εξοικείωση με την προφορά της ελληνικής ως γλώσσας στόχου σε συνθήκες καθημερινής, σύγχρονης ζωής, αλλά και στην πρόσβαση στη γλώσσα μιας άλλης εποχής ή μιας τοπικής διαλέκτου, που θα ήταν δυσπρόσιτες αλλιώς. Επιτρέπει -με τον συνδυασμό κινούμενης εικόνας και ήχου- πληρέστερη εικόνα του επικοινωνιακού πλαισίου χρήσης της γλώσσας (π.χ. ως προς την επικοινωνιακή περίσταση ή σε σχέση με τα παραγλωσσικά και τα εξωγλωσσικά στοιχεία της επικοινωνίας) πολύ περισσότερο απ'ό,τι το έντυπο υλικό ή το αμιγώς ηχητικό. Συμβάλλει στην απλοποίηση περίπλοκων ή και στη συγκεκριμενοποίηση αφηρημένων θεμάτων μέσω της οπτικοποίησής τους ή/και με οπτικές μεταφορές/αναλογίες αφηρημένων εννοιών και χαρακτηριστικά παραδείγματά τους. Στην περίπτωση της γλωσσικής εκπαίδευσης σε θέματα ειδικής επιστημονικής ή επαγγελματικής ορολογίας, παρέχει τη δυνατότητα παρακολούθησης καταστάσεων ή/ε επιστημονικών προσεγγίσεων, των οποίων η προσωπική εμπειρία θα ήταν αλλιώς ακριβή, επικίνδυνη ή και αδύνατη, ενώ μπορεί και να αποκαλύπτει στοιχεία που αλλιώς θα διέφευγαν. Άλλωστε, η συμπίκνωση του χρόνου που γίνεται στο βίντεο με την τεχνική επεξεργασία (editing) της καταγραφής της πραγματικότητας επιτρέπει την προσαρμογή της διάρκειάς της στο εύρος της διάρκειας συγκέντρωσης των μαθητών.

Εκτός αυτού, η μοντελοποίηση της επικοινωνιακής διαδικασίας με την κατάλληλη απλούστευση και η προσομοίωση των επιμέρους μεταβλητών ενός γλωσσικού/επικοινωνιακού φαινομένου μέσω του βίντεο δίνει τη δυνατότητα να επιλεγούν μόνο εκείνα τα στοιχεία που ταιριάζουν στις συγκεκριμένες εκπαιδευτικές ανάγκες των

εκπαιδευομένων κι έτσι επιτρέπει τη δημιουργία μιας ‘σκαλωσιάς μάθησης’. Την ίδια στιγμή ενθαρρύνει τους εκπαιδευόμενους να έχουν ενεργό ρόλο στη μάθησή τους, καθώς μπορούν να διαλέξουν οι ίδιοι ποιες παραμέτρους να μελετήσουν και με ποια σειρά (Galbraith, 2004). Επιπλέον, η αφηγηματική δύναμη του βίντεο βοηθάει στην ανάκληση της γνώσης μέσω του συνειρμού (Laurillard et al, 2000), ενώ ειδικότερη είναι η συνδρομή του στον τομέα αυτό στην περίπτωση που γίνεται επίδειξη των επιθυμητών γλωσσικών δεξιοτήτων από κάποιον ειδικό. Εξάλλου, το βίντεο μπορεί να ενισχύσει την ανάπτυξη ικανοτήτων ανάλυσης, σύνθεσης, αλλά και διάκρισης γλωσσικών και πολιτισμικών στοιχείων της επικοινωνίας, καθώς μπορεί να υποστηρίξει τον εντοπισμό των συσχετίσεων μεταξύ θεμάτων και την ερμηνεία τους μέσα από αντιπαράθεση καταστάσεων/διαδικασιών σε γρήγορη διαδοχή, τεχνικές σύνθετης εικόνας (π.χ. διαίρεση οθόνης), κατ’αντιπαράθεση συνεξέταση αμφιλεγόμενων θεμάτων, παρατήρηση και αναστοχασμό των εκπαιδευομένων για την ίδια τη δική τους γλωσσική συμπεριφορά. Άλλωστε, μέσω της πολυμεσικής απόδοσης της πληροφορίας μπορεί να διευκολύνει εκπαιδευόμενους με μαθησιακές δυσκολίες στην ανάγνωση ή, γενικότερα, μαθητές κινδυνεύοντες από αποκλεισμό.

Όσον αφορά στην **καλλιέργεια ικανοτήτων**, και αυτές -όπως είναι αναμενόμενο- εξαρτώνται από την καταλληλότητα του βίντεο και ποικίλουν ανάλογα με τις εκπαιδευτικές τεχνικές και τις μαθησιακές δραστηριότητες που επιλέγονται (Ιακώβου, 2014). Έτσι, ξεκινώντας από τη γενικότερη παραδοχή ότι η παρακολούθηση μιας δραστηριότητας σε βίντεο μπορεί να χρησιμεύσει τουλάχιστον ως βάση για την αναπαράστασή της στην πραγματικότητα και για την καλλιέργεια των ικανοτήτων που δείχνει (Koumi,2015; Tuncay,2014), στη συγκεκριμένη περίπτωση, της διδασκαλίας της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας, όπως φαίνεται και από τις προαναφερθείσες ενδεικτικές εκπαιδευτικές τεχνικές, η προβολή του βίντεο μπορεί να αξιοποιηθεί για να ενισχύσει την επικοινωνιακή ικανότητα των μαθητών ως πηγή γλωσσικού υλικού, αλλά και ως ερέθισμα για συμμετοχή σε αυθεντικές συνθήκες επικοινωνίας και διάλογου με στόχο την ανάπτυξη όχι μόνο της ικανότητας κατανόησης, αλλά και της παραγωγής προφορικού ή και γραπτού λόγου. Μπορεί και μέσα από την επεξεργασία όχι μόνο του τρόπου ομιλίας, αλλά και του τρόπου ζωής και συμπεριφοράς (Wang, 2014) των φυσικών ομιλητών της ελληνικής γλώσσας να καλλιεργήσει περαιτέρω την ικανότητα πρόσληψής της ως δεύτερης/ξένης γλώσσας, καθώς οι σπουδαστές διευκολύνονται στο να ‘σκέφτονται’ με τον τρόπο που αντιστοιχεί στην ελληνική (κι όχι απλώς να ‘μεταφράζουν’ τη σκέψη τους). Εξάλλου, η αναμενόμενη σύγκριση των γλωσσικών και ευρύτερων πολιτισμικών στοιχείων που ούτως ή άλλως περιέχονται σε κάθε βίντεο, αναπτύσσει την ικανότητα διαπολιτισμικής επικοινωνίας, σε πολυπολιτισμικές συνθήκες μέσα και από τη βιωματική προσέγγιση της έννοιας της ενσυναίσθησης (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και Συμβούλιο, 2006).

Επιπλέον, η επεξεργασία του βίντεο μπορεί να συμβάλει στην καλλιέργεια υψηλού επιπέδου μεταγνωστικών ικανοτήτων των σπουδαστών της γλώσσας (δημιουργικής ικανότητας, κριτικής σκέψης, λήψης απόφασης) μέσα από την ανάπτυξη των κατάλληλων στρατηγικών κατανόησης του προφορικού λόγου, αλλά και μέσω της ενεργού συμμετοχής τους στον διάλογο μεταξύ τους. Μπορεί, επίσης, να συντελέσει στην ανάπτυξη ικανοτήτων έρευνας, επίλυσης προβλημάτων, οργανωτικής ικανότητας και συνεργασίας αλλά και χρήσης της τεχνολογίας καθαυτής, ειδικά στο εξ αποστάσεως μαθησιακό περιβάλλον. Άλλωστε, τα ίδια τα χαρακτηριστικά της μορφής και του περιεχομένου του βίντεο, σε συνδυασμό με τη χρήση ποικιλίας εκπαιδευτικών τεχνικών, μπορούν να συντελέσουν στην ανάπτυξη της επικοινωνιακής ικανότητας των μαθητών ανάλογα με τον μαθησιακό τύπο καθενός

(«εξατομικευμένη» μάθηση) σύμφωνα και με τη θεωρία της ‘πολλαπλής νοημοσύνης’ του H.Gardner (Gardner & Hatch, 1989).

Στον τομέα των στάσεων, κατ’εξοχήν, το βίντεο μπορεί να αξιοποιηθεί στην εξ αποστάσεως διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας στο πεδίο της δημιουργίας κινήτρων και πρόκλησης συναισθηματικής ανταπόκρισης (Koumi, 2006, 2015; Willmot et al, 2012), που συνιστούν καθοριστικούς παράγοντες για την υιοθέτηση ποικιλίας μαθησιακών στρατηγικών και, τελικά, για την αποτελεσματική εκμάθηση της γλώσσας (Manolopoulou,2004). Κι αυτό γιατί συνδυάζοντας τη μάθηση με την ψυχαγωγία (‘edutainment’):

Το βίντεο συμβάλλει στην ενεργοποίηση της θέλησης για μάθηση, καθώς με τον συνδυασμό εικόνας και ήχου μπορεί να αποκαλύψει τη γοητεία ενός θέματος και αισθητοποιώντας τη διδασκαλία να προκαλέσει έντονο ενδιαφέρον και να διεγείρει –συγκεντρώσει– συγκρατήσει την προσοχή των εκπαιδευομένων. Επίσης, κινητοποιεί, παρακινεί σε ανάληψη δράσης ή και σε υιοθέτηση μιας επικοινωνιακής στρατηγικής.

Επιπλέον, συντελεί στη μείωση του αισθήματος απομόνωσης εκπαιδευόμενων που βρίσκονται σε απομακρυσμένα σημεία (π.χ. δίνοντας τη δυνατότητα να έχουν οπτική επαφή με τον διδάσκοντα ή τους συνεκπαιδευόμενους). Συντελεί στη δημιουργία μαθησιακού κλίματος υποστηρικτικού, φιλικού, επιτρεπτικού, το οποίο ενθαρρύνει την ενεργό συμμετοχή στην επικοινωνιακή διεργασία και την ομαδικότητα, κι αυτό γιατί, ιδιαίτερα όταν η προβολή του βίντεο συνδυάζεται με μαθητοκεντρικές εκπαιδευτικές τεχνικές και δραστηριότητες, η συναισθηματική κινητοποίηση και η γενικότερη ψυχοκοινωνική ατμόσφαιρα που διαμορφώνεται μπορεί να επηρεάσει τα συναισθήματα των μελών για την ομάδα τους και τον βαθμό του αυθορμητισμού και της συμμετοχής τους σ’αυτήν, την αυτοσυναίσθησή τους, μέσω της αναγνώρισης του ρόλου των συναισθημάτων, την ‘ανάπτυξη του εκπαιδευομένου ως ανθρώπου με συνοχή, που μπορεί να συνδυάζει τα διαφορετικά επίπεδα των εμπειριών ή βιωμάτων του και να εκφράζει τις αντιδράσεις του με αμεσότητα και ειλικρίνεια’ και, τελικά, τη μάθηση καθαυτή, καθώς διευρύνεται έτσι το πεδίο στο οποίο στηρίζονται οι νέες γνώσεις (Jaques,2004; Αγγέλη,2011).

Το βίντεο, όμως, ενισχύει και τη μαθησιακή αυτονομία και αυτενέργεια παρέχοντας πρόσφορο έδαφος για την ανάπτυξη γνωστικών και μεταγνωστικών, κοινωνικών & μετα-κοινωνικοπολιτισμικών αλληλεπιδραστικών, συναισθηματικών και μετα-συναισθηματικών στρατηγικών (:εστίαση της προσοχής, σχεδιασμό της μάθησης σύμφωνα με τις προσωπικές ανάγκες του μαθητή, αναζήτηση και χρήση πηγών, οργάνωση και εκτέλεση σχεδίων, ενορχηστρωμένη εφαρμογή στρατηγικών, αυτοπαρακολούθηση, αυτοαξιολόγηση) (Wang, 2014; Ευθυμιάδου & Σανσονίου, 2015; Αγγέλη,2016) που ως ικανότητα «να μαθαίνει κανείς πώς να μαθαίνει» είναι απαραίτητη για την αποτελεσματική εκμάθηση της ξένης γλώσσας (Κοινό Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Αναφοράς για τις Γλώσσες, 2001).

Το βίντεο, άλλωστε, μπορεί να αξιοποιηθεί στην επιβεβαίωση ή και στην ενίσχυση της αυτοπεποίθησης των εκπαιδευομένων, π.χ. μέσω της καλλιέργειας της ικανότητάς τους να αντιλαμβάνονται την ρεαλιστική ομιλία που εκφέρεται με κανονική ταχύτητα ή και με τοπική προφορά και ιδιωτισμούς κι αυτή με τη σειρά της μπορεί να ενθαρρύνει τους μαθητές να εκτεθούν όλο και περισσότερο στην ελληνική γλώσσα μέσω τηλεοπτικών προγραμμάτων ή κινηματογραφικών ταινιών και τελικά σε πραγματικές επικοινωνιακές περιστάσεις.

Το βίντεο μπορεί επίσης να αξιοποιηθεί στην αλλαγή νοοτροπίας/εκτίμησης/ στάσης για την ελληνική γλώσσα σε πλαίσιο διαπολιτισμικής αγωγής, μέσα από την επιβεβαίωση της θεωρίας με όψεις της πραγματικότητας, την αίσθηση της

σπουδαιότητας του περιεχομένου του, την προβολή προτύπων επιθυμητής επικοινωνιακής/γλωσσικής συμπεριφοράς, την αναστοχαστική ‘ανάγνωση’ των κοινωνικών συμφραζομένων της διαπολιτισμικής επικοινωνίας και την πρόκληση συμπάθειας προς συγκεκριμένες κοινωνικές ομάδες/κατηγορίες ομιλητών της γλώσσας με παρακολούθηση αντιπροσωπευτικών ρεαλιστικών κοινωνικών συμπεριφορών ή και συγκρούσεων *in situ* (Koumi,2015). Επίσης, και με την καταπολέμηση της λογοκρισίας ή και με την ανατρεπτική προσέγγιση αναπαραστάσεων του παρελθόντος, στερεοτύπων και, γενικά, ορίων καθώς και με την ανάπτυξη του καλαισθητικού πνεύματος των εκπαιδευομένων μέσω των κινηματογραφικών αισθητικών κωδίκων του.

Βέβαια, όσον αφορά στην επίδραση που μπορεί να ασκήσει η παρακολούθηση ενός βίντεο στη στάση, στα κίνητρα ή και στα συναισθήματα των εκπαιδευομένων, υπάρχουν διαφορετικές εκτιμήσεις ανάλογα με την θεωρία υπό το πρίσμα της οποίας αντιμετωπίζεται το θέμα αυτό (Γεώργας,1986). Είναι αρκετοί, πάντως, οι σύγχρονοι ερευνητές (Young & Asensio, 2002; Koumi,2015; Mirana & Mirana,2016) που διαπιστώνουν πως η αλλαγή στάσης απαιτεί περισσότερα ερεθίσματα από ένα βίντεο μόνο και, πάντως, κάτι περισσότερο από την οπτικοποίηση της πληροφορίας σ’ ένα βίντεο. Φαίνεται, δε, πως η ένταξη του βίντεο στον σχεδιασμό ευρύτερων *διδασκτικών σεναρίων*, στα οποία να συμπεριλαμβάνεται ποικιλία δραστηριοτήτων για την καλλιέργεια και των τεσσάρων γλωσσικών ικανοτήτων και της διαπολιτισμικής επικοινωνίας, αλλά και συνεργατικά εκπονούμενες εργασίες, που επιτρέπουν στους συμμετέχοντες να γνωρίζονται καλύτερα και να επικοινωνούν περισσότερο (Ευθυμιάδου & Σανσονίου, 2015:226) μπορεί να συντελέσει στην εμπλοκή και τη διατήρηση του ενδιαφέροντος και των κινήτρων των διδασκόμενων στην εκμάθηση της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας.

Εν κατακλείδι, η ένταξη του βίντεο στην εξ αποστάσεως διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας χωρίς να στερείται *εμποδίων* (Αγγέλη,2011;2016), μπορεί να λειτουργήσει ως *καινοτομία* για τα δεδομένα της ελληνικής εκπαιδευτικής πραγματικότητας, με την έννοια ότι στη βάση των πορισμάτων της κοινωνικής ψυχολογίας, του εποικοδομισμού και της διαπολιτισμικότητας προωθεί την αναβάθμιση της γλωσσικής διδακτικής πρακτικής ως προς τα μέσα, τα υλικά και τις παιδαγωγικές μεθόδους ενισχύοντας τη διεπιστημονικότητα-διαθεματικότητα, τον μαθητοκεντρισμό και την ομαδο-συνεργατικότητα, μέσα από την ενεργό συμμετοχή των μαθητών, την πρωτοβουλία, τον πειραματισμό, την κριτική και δημιουργική σκέψη, και τη σύνδεση των προσωπικών βιωμάτων με την εκπαίδευση και αυτών με τις πραγματικές καταστάσεις ζωής (Everard & Morris,1999).

Βιβλιογραφία

- Bassili, J. (2008). Motivation and Cognitive Strategies in the Choice to Attend Lectures or Watch them Online. *Journal of Distance Education* 2008. VOL. 22, No. 3, 129-148
- Burt, M. (1999). *Using Videos with Adult English Language Learners*. ERIC Digest.
- Cakir, I. (2006). The use of video as an audio-visual material in foreign language teaching classroom. *TOJET: The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 5(4).
- Clark, R. E. (1983). Reconsidering research on learning from media. *Review of educational research*, 53(4), 445-459.
- Denning, D. (1992). *Video in Theory and Practice: Issues for Classroom Use and Teacher Video Evaluation*, Victoria: InNATURE productions.
- Everard, K.B. & Morris, G. (1999) *Αποτελεσματική Εκπαιδευτική Διοίκηση*. Δ.Κίκιζας (μτφρ). Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο. Πάτρα

- Galbraith, J., (2004). *Active viewing: and oxymoron in video-based instruction?*, Society for Applied Learning Technologies Conference. Ανακτήθηκε στις 25/2/2017 από: http://designer.50g.com/docs/Salt_2004.pdf
- Gardner, H., & Hatch, T. (1989). Multiple intelligences go to school: Educational implications of the Theory of Multiple Intelligences. *Educational Researcher*, 18(8), 4–10. American Educational Research Association.
- Gunter, G. A. & Kenny, R. (2004). Video in the Classroom: Learning Objects or Objects of Learning? *Association for Educational Communications and Technology*.
- Jaques, D. (2004). *Μάθηση σε ομάδες*. Αθήνα:Μεταίχμιο
- Koumi, J (2006, reprinted 2009). *Designing video and multimedia for open and flexible learning*, Routledge Falmer, London and New York.
- Koumi, J. (2015). Learning Outcomes afforded by self-assessed segmented Video-Print combinations, *Cogent Education*, 2(1)
- Laurillard, D., Stratford, M., Luckin, R., Plowman, L., & Taylor, J. (2000). Affordances for Learning in a Non-Linear Narrative Medium. *Journal of Interactive Media in Education*, 2(2), 2.
- Liberatore, M.W. (2010). YouTube Fridays: Engaging the Net Generation in 5 Minutes a Week. *Chemical Engineering Education*. V.44 (3), pp.215-221.
- Manolopoulou-Sergi, E. (2004). Motivation within the information processing model of foreign language learning. *System*, 32(3), 427-441.
- Mirana, V. P., and Mirana, A.E. (2016). *Effects of Documentary Films on Students' Attitude towards Science: A Pretest and Posttest Study*. International Conference on Research in Social Sciences, Humanities and Education (SSHE-2016) May 20-21, 2016 Cebu (Philippines)
- Sherman, J. (2003). *Using authentic video in the language classroom*. Cambridge University Press.
- Tuncay, H. (2014). An integrated skills approach using feature movies in EFL at Tertiary Level. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 2014 (13,1)
- Wang, Z. (2014). An analysis on the use of video materials in college English teaching in China. *International Journal of English Language Teaching*, 2(1), 23.
- Willmot, P., Bramhall, M., Radley, K. (2012) Using digital video reporting to inspire and engage students. *Royal Academy of Engineering*.
- Young, C. & Asensio, M. (2002). Looking through three 'I's: The pedagogic use of streaming video. In Banks, S, Goodyear, P, Hodgson, V, Connell, D. (Eds), *Networked Learning 2002, Proceedings of the Third International Conference*. Sheffield March 2002: 628-635.
- Αγγέλη, Α. (2011). Η προβολή κινηματογραφικής ταινίας στο πλαίσιο της εκπαίδευσης ενηλίκων. Η γνώμη διδασκόντων την ελληνική ως δεύτερη/ξένη γλώσσα. Στο: Α. Λιοναράκης (επιμ.). *6ο Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή και Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, ICODL 2011, με θέμα: «Εναλλακτικές Μορφές Εκπαίδευσης»*. 6(A).
- Αγγέλη, Α. (2016) 'Μοντέρνοι Καιροί': Κριτικός γραμματισμός στη 2οB Εκπαίδευση μέσω κινηματογραφικής ταινίας. Στο: *Οπτικοακουστικός Γραμματισμός στην Εκπαίδευση. 1ο Πανελλήνιο Επιστημονικό Συνέδριο, 24–26.6.2016*. Θεσσαλονίκη. Περιφερειακή Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Κ.Μακεδονίας, Σχ.Καλών Τεχνών Α.Π.Θ.-Τμήμα Κινηματογράφου.
- Αναστασιάδης, Π., & Σπαντιδάκης, Ι. (2013). Διαδικτυακά Περιβάλλοντα για τους μαθητές της Ελληνόγλωσσης Εκπαίδευσης στη Διασπορά: Βασικές αρχές σχεδιασμού. Στο Α.Λιοναράκης (Επιμ) *Πρακτικά του 5ου Διεθνούς Συνεδρίου Ανοικτής & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Ελληνικό Δίκτυο Ανοικτής & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης*. Αθήνα. 7(3Α).
- Γεώργας, Δ. (1986). *Κοινωνική Ψυχολογία*. Τ.Α', Αθήνα
- Ευθυμιάδου, Ε., & Σανσονίου, Β. (2015). Η πλατφόρμα συνεργατικής μάθησης Moodle στη διδασκαλία/εκμάθηση ξένων γλωσσών: ποιες παιδαγωγικές εφαρμογές θα μπορούσαν να εξασφαλίσουν την ψυχολογική εμπλοκή της ομάδας-τάξης. *Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση*, 8(2Α).
- Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και Συμβούλιο (2006). *Σύσταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 18ης Δεκεμβρίου 2006 σχετικά με τις βασικές ικανότητες της δια βίου μάθησης (2006/962/ΕΚ)*.
- Ιακώβου, Μ. (επιμ.) (2014). *Επιμορφωτικός Οδηγός. Βασικές Αρχές για τη Διδασκαλία της Ελληνικής ως Δεύτερης/ Ξένης Γλώσσας. Επίπεδα Α1-Β2*. Θεσσαλονίκη:Υ.ΠΑΙ.Θ.
- Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας (χ.χ.). *Επικοινωνιακή Προσέγγιση*. Ανακτήθηκε στις 5/8/2017 από: http://www.greek-language.gr/certification/files/document/teach_content/28/ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΗ%20ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ.pdf

- Κοινό Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Αναφοράς για τις Γλώσσες (Κ.Ε.Π.Α.), Συμβούλιο της Ευρώπης (2001).
- Λιοναράκης, Α. (1999). Το βίντεο στην εκπαίδευση. Στο: Α.Κόκκος, Λιοναράκης, Α., Ματραλής, Χ., Παναγιωτακόπουλος, Χ. (1998, 1999). *Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση: Το εκπαιδευτικό υλικό και οι νέες τεχνολογίες*. Τόμος Γ'. Πάτρα: Ε.Α.Π.
- Λιοναράκης, Α. (2001). Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση: προβληματισμοί για μια ποιοτική προσέγγιση σχεδιασμού διδακτικού υλικού. Στο Α. Λιοναράκης (Επιμ.), *Απόψεις και προβληματισμοί για την ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση* (σσ.33–52). Αθήνα: Προπομπός.
- Λιοναράκης, Α. (2006). Η θεωρία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και η πολυπλοκότητα της πολυμορφικής της διάστασης. Στο Α. Λιοναράκης (Επιμ.). *Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση – Στοιχεία Θεωρίας και Πράξης*, (σελ.7-41). Αθήνα: Προπομπός.
- Μικρόπουλος, Α. (Συντον.) (2011). *Αξιοποίηση των ΤΠΕ στην Εκπαίδευση. Επιμορφωτικό Υλικό. Μείζον Πρόγραμμα Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών*. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.
- Σπαντιδάκης, Ι., Αναστασιάδης, Π., & Βασαρμίδου, Δ. (2013). Διαδικτυακό περιβάλλον μάθησης της ελληνικής ως δεύτερης και ως ξένης γλώσσας: Το Συνδυαστικό Δυναμικό Μοντέλο Γλωσσικής Μάθησης (ΣΔΜΓΜ). Στο: Α.Λιοναράκης (Επιμ) *Πρακτικά του 5ου Διεθνούς Συνεδρίου Ανοικτής & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Ελληνικό Δίκτυο Ανοικτής & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης*. Αθήνα Νοέμβριος 2013, 7(4Α).